

HEDMARK
FYLKESKOMMUNE

Fylkesordføreren

Miljøverndepartementet

Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:

Dato: 01.07.2002.

Vår ref.: Sak. nr. 01144/02 Løpenr. 011321/02 Ark. /C5/&13
Saksbeh. Elisabeth Seip
tlf. 62 54 44 34 fax. 62 54 44 88

HØRING AV NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID

I forbindelse med ulike statlige dokumenter om distrikts- og regionalpolitikk er det sagt mye om å utvikle en regional egenart, og å etablere en identitet til et område. I Hedmark er dette fulgt opp som sentrale overordnede tanker i vår fylkesplan. En slik egenart og identitet må utvikles på bakgrunn av lokal og regional historie. I dette bildet er kulturminner og kulturvern viktig. Lokal og regional historie er med på å gi oss bakteppet for hvorfor samfunnet er det det er i dag. Dette er den bakenforliggende årsak til at Hedmark fylkeskommune har laget en egen fylkesdelplan for kulturminnevern og museer. Hedmark fylkeskommunes høring på Fortid former framtid er også utarbeidet med dette utgangspunkt. Vi vil at staten skal sette lokale og regionale myndigheter i stand til å ta vare på historien, for at historien skal være med på å gi identitet og etablere tilhørighet i en tid med store omskifteligheter, og der usikkerhet om hvilken vei samfunnet vil ta er framtreddende.

Vår høring oppsummeres i tre punkter som er svært viktig:

1. De største utfordringene vi møter i dag er av ressursmessig karakter. Den svake økonomien i fylkene og begrensede statlige tilskudd til fredete og verneverdige bygninger og byggverk, skjøtsel, sikring, formidling m.m. gjør situasjonen svært vanskelig. Fylkeskommuner og kommuner får tilført stadig flere oppgaver uten tilsvarende økte ressurser. Forslaget om bedre skatteregler for eiere av fredete og bevaringsverdige bygninger vil i tillegg til mer penger være viktige virkemidler.
2. Faglig kompetanse innen kulturminneforvaltning er mangelvare i mange fylker både innen regional og kommunal administrasjon, innen håndverksfag og ved museene, her må det til en bred satsing som tar utgangspunkt i de behov som er lokalt og regionalt.
3. Hedmark fylkeskommune vil understreke at regionale planer burde vært viet mer plass i utredningen som viktige styringsdokumenter, dette må det videre arbeide med stortingsmeldingen ta med.

Vennlig hilsen

Siri Austeng

NOU 2002 - FORTID FORMER FRAMTID

Høringsuttalelse fra Hedmark fylkeskommune

Fylkeskommunen mener det er svært positivt at kulturminner og kulturmiljøer for alvor er satt på den nasjonale politiske dagsorden. Vi finner det gledelig at det endelig er utarbeidet en NOU som gir en grundig beskrivelse av den bredde og det mangfold kulturminnefeltet representerer, og som dessuten gir oss en innsikt i den problematikk som knytter seg til både det offentlige og det private. Videre vil vi understreke betydningen av kompetanse, kvalitet og medvirkning som utredningen vektlegger. Kulturminneutvalget og dens sekretariat har gjort et stort og viktig arbeid det står respekt av.

Generelt sett slutter fylkeskommunen opp om det uttrykte behovet for en ny kulturminnepolitikk der flere aktører tar et større ansvar for vår kulturarv. Dette ut fra et perspektiv på kulturminnene som en ressurs for samfunnet, og som en viktig del av en helhetlig areal og ressursforvaltning.

Nedenfor er det forsøkt å gi innspill til noen av de punktene i høringsbrevet som fylkeskommunen synes har størst relevans i forhold til vårt ståsted. Vi har kun gjentatt overskriftene, og ikke gjengitt hvert enkelt underpunkt. Det samme innholdet passer inn under flere av punktene, men vi har valgt kun å nevne ting en gang.

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for den framtidsrettete kulturminnepolitikken

Fylkeskommunen er enig i at dagens kulturminnepolitikk ikke er tilstrekkelig for å sikre vår felles kulturarv for kommende generasjoner, og at det er behov for en aktiv innsats for å fornye kulturminnepolitikken. Med utgangspunkt i visjonen: *kulturminner og kulturmiljøer – kilder til opplevelse, utvikling og verdiskaping* vil vi gi vår tilslutning til de mål, strategier og innsatsområder som utredningen omhandler. Vi ønsker likevel og å påpeke at det er en svakhet at utredningen er lite konkret og løsningsorientert på en del områder. Det er spesielt viktig å få avklart ressurs situasjonen, rolle- og ansvarsfordelingen inklusiv det politiske handlingsrom på ulike nivåer. Dette forventer vi at blir gjenstand for nærmere behandling i den stortingsmeldingen som er bebudet neste år.

En rekke andre utredninger av avgjørende betydning for det konkrete utfallet av den nasjonale kulturminnepolitikken, har pågått og pågår parallelt med dette arbeidet. Vi vil spesielt nevne: Stortingsmelding nr 31 og nr 19 om oppgavefordeling, Planlovutvalget, Kommunesatsingen innen kulturminnevernet, og utviklingen innen museumssektoren/oppfølgingen av Stortingsmeldingen om arkiv, bibliotek og museum. Før vi kjenner konklusjonene for en del av disse arbeidene er det vanskelig å ta stilling til om den nødvendige basisen for en vellykket framtidsrettet kulturminnepolitikk er til stede. Spesielt resultatet av planlovutvalgets innstilling og fylkeskommunens framtidige rolle i kulturminnevernet vil gi avgjørende konsekvenser for forvaltningen av kulturminnene og kulturmiljøene.

Det bakgrunnsarbeidet som er utført i forhold til utredningen (som er gjengitt i vedlegg) gir interessante opplysninger om organisering og oppgaveløsning. Undersøkelsen om nærings- og samfunnsmessige konsekvenser av kulturminneloven gir et godt bilde av situasjonen, i tillegg til at den bidrar med nyttige innspill i debatten og til den daglige forvaltningen i fylkeskommunene. En grundigere evaluering av flere deler av kulturminneforvaltningen

kunne med fordel vært utført. Vi finner for øvrig ingen temaer som det er uaktuelt å ikke arbeide videre med.

Spørsmålet om muligheter og trusler er så omfattende at vi velger kun å påpeke et par områder. For det første vil vi peke på at det ligger mange muligheter i at kulturminnepolitikken blir satt på dagsorden både nasjonalt, regionalt og lokalt. Dette vil forhåpentligvis føre til at innsatsområdet for alvor blir sterkere prioritert. Fylkeskommunen ser et stort potensiale i fylkesplanen og fylkesdelplaner som styringsredskap på regionalt nivå. I fylkeskommunene har kulturminnevernet en mulighet til å bli et stekt politikkområde og en viktig del av den regionale utviklingen. På dette nivået kombineres kulturminnevern, videregående opplæring, planlegging, næringsutvikling, øvrig kultur (inkl. museer)- og kompetanseutvikling. Vi ønsker derfor å understreke at regionale planer burde vært viet mer plass i utredningen som viktige styringsdokumenter.

De største utfordringene vi møter i dag er av ressursmessig karakter. Fylkeskommuner og kommuner får tilført stadig flere oppgaver uten tilsvarende økte ressurser. Den svake økonomien i fylkene og begrensede statlige tilskudd til fredete og verneverdige bygninger og byggverk, skjøtsel, sikring, formidling m.m. gjør situasjonen svært vanskelig. Faglig kompetanse innen kulturminneforvaltning er mangelfull i mange fylker både innen regional og kommunal administrasjon, innen håndverksfag og ved museene. Manglende kunnskap og kompetanse samt forståelse for de verdier kulturminnene representerer er ofte et problem. Andre typer utfordringer er bl.a. fraflyttings- og fradelingsproblemtikken som fører til at viktige kulturminner blir stående og forfalle, press på sentrale kulturmiljøer knyttet til tettsteder, manglende helhetlig planlegging, dårlig grunnlagsregistreringer og materiale og for lite vektlegging av forebyggende arbeid.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven?

Spørsmålet er svært generelt og godt belyst i utredningen. Bevisstgjøring, formidlig og mobilisering er sentrale begreper. Bedre samhandling og styrking av LA21 arbeidet likeså. Fellessatsinger, partnerskapsavtaler og gode tiltaksplaner er nødvendig. Barn og ungdom er en viktig målgruppe som bør stimuleres til å ta ansvar for kulturarven. Det finnes gode eksempler på "adopsjonsordninger" knyttet til undervisningen i skolen som bør videreutvikles. Den kulturelle skolesekken vil kunne bli viktig i den sammenheng. I vårt fylke gjør museene også en viktig innsats i lokalmiljøet i forhold til kulturminner utenfor museumsområdene. Dette arbeid kunne med fordel blitt ytterligere stimulert.

Hedmark fylkeskommune har verdifulle erfaringer med utarbeidelse og aktiv anvendelse av tematiske fylkesdelplaner. Vi har siden 1999 hatt en egen fylkesdelplan for kulturvern. Nå er vi i ferd med å lage en ny fylkesdelplan "Kulturminner for Hedmarks framtid" med forankring i den foregående, som skal være et felles redskap for kulturminneforvaltningen i kommuner, regionale etater, museer, organisasjoner m.flere. Handlingsplanen favner vidt og fokuserer på særpreg og mangfold både i forhold til forvaltning av kulturarven og i forhold til bredden av aktører. Vi har også gjort oss nyttige erfaringer i forhold til utvikling av prosesskompetanse i forbindelse med prosjekter knyttet til by- og tettstedsutvikling.

Plan- og bygningsloven er uten tvil den viktigste kulturminneloven for å ivareta bredden og mangfoldet i vår kulturarv. Kommunene har her et hovedansvar for forvaltningen av kulturminner og kulturmiljøer både gjennom å legge premisser for utforming av våre fysiske omgivelser, gjennom sin arealplanlegging og som bygningsmyndighet med ansvar for å treffe

enkeltvedtak. Kommunene har gjennom dette lovverket en rekke muligheter som de i dag ikke benytter. Det er derfor vesentlig for en god forvaltning av kulturminneverdiene at kommunene blir tilført kompetanse på kulturminnefeltet. Dette er nødvendig enten det blir en delegering av oppgaver eller ikke. Det er derfor viktig å få opp bevisstheten om de muligheter som ligger i praktiseringen av lovverket, og ikke minst tenke framover i forhold til de positive endringsforslag som Planlovutvalget vil foreslå. Det siste vil i seg selv forandre kompetanse i forhold til kulturminnefeltet.

En styrking av kulturminnefeltet både i forhold til vern, utvikling og estetikk i Plan- og bygningsloven hilses velkommen. Kulturminner bør bli et naturlig tema/innsatsområde i alle kommuneplaner. Mange av de foreslåtte endringer som planlovutvalget har foreslått, vil bidra til å styrke kulturminnevernet. Spesielt ønskelig er det om en lykkes i å få hensynet til kulturminneverdiene inn i formålsparagrafen slik som foreslås i denne utredningen. Denne arena er viktig for å få kommunen til å aktivisere lovverket i forhold til kulturminner. Vi viser for øvrig til fylkeskommunenes uttalelse i forbindelse med Planlovutvalgets første delutredning. NOU 2001: 7. Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven.

Fylkeskommunen ser behovet for å gjøre endringer i Kulturminneloven, men finner det fortsatt hensiktsmessig at Kulturminneloven forblir en særlov. Vi slutter oss til utvalgets flertall som ønsker en revisjon av loven, som vil resultere i et mer samordnet, rettferdig, tydelig og framtidsrettet redskap for ulike berørte. Ikke minst er det viktig at eiere blir trukket mer aktivt inn i fredningsprosesser, og at arbeidene blir aktivt fulgt opp av forvaltningen. Dekning av til registreringer og eventuelle utgravinger er også et viktig punkt.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Verdiskaping er nøkkeltbegrepet i hele kulturminnevernet. I Hedmark vil vi spesielt framheve at en satsing på urfolk, minoriteter og det flerkulturelle er viktig i forhold verdiskaping og holdninger.

I høringsbrevet er det de økonomiske rammevilkårene som er viet mest plass under denne overskriften, og vi har derfor valgt å kommentere disse. Et av de 5 hovedpunktene i visjonen for utredningsarbeidet peker på at de økonomiske rammene må stå i forhold til oppgavene. Samtidig understrekes det at en bedret kulturminnepolitikk må resultere i bedre vern og bedre bruk av mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer. Dette er i tråd med de politiske signaler som tidligere er vedtatt i Hedmark fylkeskommune gjennom vår fylkesdelplan for kulturvern og gjennom andre politiske vedtak. Fylkeskommunen ser behov for å understreke nok en gang at det er på tide med bedre økonomiske rammevilkår for kulturminnevernet i fylkene. Fylkeskommunene har fortsatt ikke fått ressurser til de stillingene som var forespeilet i 1995. Behovet for å utføre de oppgaver vi er satt til å utføre er minst 3 nye stillinger før eventuelt nye oppgaver vil bli overført. Det er også et sterkt behov for ressurser i form av økte tilskudd til fordelig til eier av fredete og verneverdige bygninger og byggverk, fartøyvern, skjøtsel av automatisk fredete kulturminner, og LA 21 tiltak, kompetanseutviklingstiltak. Det må videre gjøres et betydelig løft i forhold til registerutvikling og tilrettelegging, sikringsarbeider. Bygninger i musealt eie bør tilstandsregistreres og istandsettes på en forbilledlig måte som utstillingsvindu og læringsarena for andre. Vi ser oss fornøyd med at dette er omtalt i utredningen. Et forbedret samarbeid mellom departementene er nødvendig.

Å sikre fortsatt aktivitet og drift knyttet til kulturminner og kulturmiljøer dersom den offentlige finansieringen over tid opphører, har vi ingen positive erfaringer med. Slike ordninger ser vi på som lite fruktbare. Det ville være mer konstruktivt å heller prøve å øke tilskudd ved at andre aktører også kommer på banen. En forutsetning må være at en alternativ finansiering legges til grunn. Uten ressurser vil andre oppgaver enn kulturminnevern bli prioritert.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Det er på tide og svært positivt at eiernes og brukernes rolle er satt i fokus. Eierne er uten tvil den viktigste forvalteren av kulturminnene. Det er vesentlig at det offentlige blir satt i stand til å yte tilstrekkelig veiledning. Pr i dag er kapasiteten til å gi råd og veiledning minimal fra regionalt nivå. Som eks kan nevnes at vi har ca 240 vedtaksfredete bygninger i Hedmark. Når en i tillegg skal behandle flere hundre andre saker (plansaker, dispensasjonssaker, rivingssaker m.m.) sier det seg selv at det er minimal tid til å yte service til den enkelte eier i den grad som er ønskelig. Det er videre viktig at bygninger i offentlig eie og bygninger på museer blir satt i stand som gode eksempler. Her trengs et betydelig løft. Fylkeskommunene vil igjen fremheve det som er sagt i forhold til bygninger på museer. Det er på tide at det blir foretatt en systematisk gjennomgang av tilstanden for bygninger på museer, og at bygninger og ruiner har mulighet for å få offentlig støtte til vedlikehold.

Forslaget om bedre skatteregler for eiere av fredete og bevaringsverdige bygninger er viktig. Det er også et stort behov for å få avklart momsproblematikken og eventuelt fritak for moms på spesielle materialer, håndverkertjenester på fredete og verneverdige bygninger samt pålagte arkeologiske tjenester. Fylkeskommunen vil oppfordre Stortinget til å arbeide for dette. Dessuten bør det gis tilskudd til drift av fredete bygninger der utgiftene blir vesentlig større på grunn av pålagte restriksjoner.

5. Partnerskap og samarbeid

Utviklingen av partnerskap er en viktig del av fylkeskommunenes virksomhet framover. Vi ser store utfordringer i å utvikle samarbeidet med næringslivet, kommuner, etater, institusjoner og organisasjoner gjennom partnerskapsavtaler. Kulturminnefondet vil her på sikt kunne bli en viktig ressurs. Museene i Hedmark er i dag en svært viktig samarbeidspartner for Hedmark fylkeskommune. Forholdet fylkeskommunen og museene er detaljert beskrevet i vår fylkesdelplan. Vedlagte oversikt over mål, strategier viser dette samspillet på en klar måte. Spesielt vil vi trekke fram den nytte fylkeskommunen har av museenes konserverings- og håndverker-kompetanse. Museene fungerer som møteplasser og arena for frivillige organisasjoner innen kulturminnevernet. Vesentlige oppgaver i forhold til kulturminner knyttet til minoriteter og nye innvandregrupper ivaretas av museer og frivillige organisasjoner. Tilskudd til praktisk arbeid i regi av frivillige organisasjoner blir prioritert gjennom tilskuddsordninger i fylkeskommunen. Økte ressurser til denne type arbeid vil gi stor gevinst.

Det snakkes om en samordningsgevinst ved samarbeid mellom ulike aktører. Vi har behov for å understreke at gevinsten sannsynligvis vil komme i form av økt kvalitet og bedre faglighet. Samarbeidsordninger ressurskrevende og vil kreve mer tid til gode prosesser og utvikling av prosesskompetanse.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

Det er et stort behov for kompetanseoppbygging og utdanning på alle nivåer. Særlig håndverkerproblematikken er en flaskehals. Det er stor mangel på kvalifiserte håndverkere i dag. Utdanningstilbudet innen denne sektoren har blitt forringet i mange av fylkene de siste årene, og selve fagutdanningen er mer og mer rettet mot nybygg og ikke antikvariske bygningstradisjoner. Det er derfor et høyt ønske om at utdanningstilbudet innen denne sektoren bedres og utvikles. Det må satses aktivt på praktisk læring gjennom handlingsbåren kunnskap. Hedmark er i den heldige situasjon at vi har en egen bevaringsavdeling ved Hedmarksmuseet med to tekniske konservatorer. I tillegg kjøper vi tjenester på dette området fra Sverige. Slike kompetansemiljøer bør styrkes med spisskompetanse både innen konserveringsfag og tradisjonelle håndverksfag. Lærling- og praksisplasser knyttet til fagmiljøer bør prioriteres.

Høgskoleutdanning innen kulturminnefag er endelig blitt en realitet, og vi hilser selvfølgelig en videre satsing på en mer helhetlig utdanning innen kultur, forvaltning og planlegging velkommen. Det bør også stimuleres til økt forskning innen kulturminnefeltet regionalt knyttet til enekte satsingsområder. I Hedmark hadde det vært ønskelig om kulturminner i utmark kunne blitt et eget fag knyttet til Høgskolen på Evenstad.

Det er av stor betydning at kulturminnene forankres i læreplaner, og at skolene gjør aktiv bruk at tilbud som "Nettverk for miljølære", samt at det blir utviklet egne lokale prosjekter f.eks knyttet til den kulturelle skolesekken. Museene bør i sterkere grad benyttes i forhold til lokal/og nasjonal historie.

Når det gjelder miljøovervåkning ligger det et stort arbeide foran oss. Det er behov for gode maler og programmer som må utvikles sentralt. Det bør stilles klare krav til registre og til dokumentasjon av ombyggingsprosjekter, rivingssaker o.lign. Kommunene bør få klare signaler om innspill om aktiv bruk av SEFRAK-registeret og andre registre som vi håper etter hvert blir tilgjengeliggjort og mer brukervennlige. GIS-kompetanse er en forutsetning.

7. Mindretallets særmerknad

Fylkeskommunen har forståelse for en del av de merknadene som er fremmet når det gjelder et for magert grunnlag for å trekke konklusjoner, og behovet for en evaluering av kulturminneområdet. En mer komplett tilstandsbeskrivelse vil imidlertid være så omfattende og ville ha forsinket arbeide betraktelig. Vi ser det derfor som formålstjenlig at innstillingen ble fremmet nå slik at den kan få betydning i forhold til de øvrige utredninger og satsinger som vedrører kulturminnevernet. For øvrig ønsker vi ikke å kommentere særmerknadene ytterligere.

8. Kommunesatsingen

Når det gjelder økt satsing på kulturminneforvaltning i kommunesektoren viser vi til vår politiske behandling i utvalget for Samferdsel, miljø og plan som tidligere er oversendt. Fylkeskommunen stiller seg positiv til at større deler av kulturminnevernet blir delegert til fylkeskommunen og at kommunene får en mer sentral oppgave i forhold til forvaltning av kulturminner etter Plan - og bygningsloven. En ytterligere delegering forutsetter nødvendige ressurser og kompetanse både personalmessig og i forhold til tilskuddsmidler til kulturminnetiltak. Det er en forutsetning at forholdene for selve kulturminnene må bli bedret gjennom et betydelig løft. Mer midler må bli kanalisert til operativt arbeid. Dette fordrer at

flere departementer samarbeider mer forpliktene enn i dag, og at det legges til grunn et felles verdigrunnlag og en felles politikkutforming.

Vi vil også framheve at staten må bli mer forutsigbar og legge opp overordnede rammer og utarbeide standarder og maler for dokumentasjon, registre, miljøovervåkning, kartframstilling m.m. slik at forholdene kan legges til rette for en god forvaltning og for forskning. Det må finnes rom og ressurser til å gjennomføre gode prosesser og for å formidle kulturminner som samfunnsressurser og verdier i planlegging, næringsutvikling og i forhold til ulike andre målgrupper som skoleverket, eiere og brukere, etater og offentlige instanser. Museer og frivillige organisasjoner må utvikles videre til å bli viktige aktører i denne samfunnsutviklingen. Det er imidlertid viktig at museene rustes opp til å bli formidlingssentra og kunnskapsbaser som kan bistå og gi innspill til forvaltningen og enkeltpersoner samt utføre konkrete restaurerings- og istandsettingsarbeider. Vi finner det ikke riktig å overføre det offentliges forvaltningsansvar til museene.

Andre kommentarer.

Vi ser med tilfredshet at kulturminneutvalget har vektlagt de nasjonale minoritetene og den flerkulturelle utfordringen som et av de prioriterte områdene i utredningen. Norge har påtatt seg et ansvar for å ratifisere Rammekonvensjonen for nasjonale minoriteter, og vi i Hedmark føler et spesielt ansvar i forhold til taterkulturen og den skogsfinske kulturen. De viktige fysiske kulturminner som fortsatt finnes med tilknytning til disse gruppene bør sikres. Det er få faste kulturminner etter taterne. Tater Millas hus er i ferd med å bli bevart i samarbeid med Romanifolkets landsforening, Glomdalsmuseet, Våler kommune og fylkeskommunen. Når det gjelder den skogsfinsk kultur er det viktig å få sikret bygninger og kulturmiljøer og få tilrettelagt dokumentasjon om skogfinnene. Museer og organisasjoner er aktive i dette arbeidet, men har behov for et økonomisk løft for å gjennomføre planene. Det arbeides med å få til et eget museum for skogsfinsk kultur, og med et større forskningsprosjekt knyttet til de skogsfinske i regi av fylkeskommunen og Høgskolen i Hedmark. Fylkestinget i Hedmark har i juni i år vedtatt at det skal etableres et flerkulturelt senter knyttet til Glomdalsmuseet.

Konklusjon:

En radikal økning av de økonomiske rammevilkårene er en overordnet nødvendig forutsetning for et godt og framtidsrettet kulturminnevern. Vi vil spesielt vektlegge "gevinsten" ved å satse ytterligere på fylkeskommunene som en regional hovedaktør innen kulturminnevernet, noe vi har forsøkt å konkretisere gjennom eksempler på satsinger i vårt fylke.

Hedmark fylkeskommune vil i tillegg avslutningsvis spesielt fremheve flg foreslåtte tiltak som viktige:

- Økt satsing på samisk kultur, nasjonale minoriteter og den flerkulturelle utfordringen
- Økt delegering av oppgaver til regionalt nivå
- Styrking av formidling og tilrettelegging av kulturminner og miljøer
- Styrking og videreføring av LA-21 prosjekter i forhold til skoleverket og frivillige organisasjoner
- Styrking av kulturminneaspektet i Plan- og bygningsloven
- Opprettholde Kulturminneloven som en egen særlov
- Tilrettelegging av gode og tilgjengelige registre og kartgrunnlag for ulike brukergrupper

- Innføring av avgifts- og skattefordeler for eiere av fredete og bevaringsregulerte eiendommer, og tilskudd til tiltak og drift i tilfeller der antikvariske løsninger forårsaker økte utgifter for eier
- Generell kompetanseheving på alle nivåer.
- Satsing på kulturminnene som en viktig ressurs i regional utviklingssammenheng
- Utarbeide fylkesdelplaner som felles styringsdokumenter
- Etablere av kompetansesentra for bygningsvern gjerne tilknyttet museene
- Statlig finansieringen av arkeologiske registreringer
- Sterkere vektlegging av sektoransvar, og styrket samarbeid mellom de ulike departementene og forvaltningsnivåene
- Bidra til en kvalitetsheving på museene

Fylkeskommunen ønsker lykke til med det videre arbeidet med en Stortingsmelding for kulturminnefeltet.